

109 119

Indice.

1. - Vota et motiva, in processu D. Christophori de Puma.
2. - Consilium secundum super Bavaria de Quirato.
3. - Consilium super id.
4. - Idem id.
5. - Regnumi primum Cesaris Ludovici Maximus C.
6. - Item in causa Christophori de Puma super Bavaria de Quirato.
7. - Idem id.

1892

Received of Mr. J. H. ...
the sum of ...

for ...

1

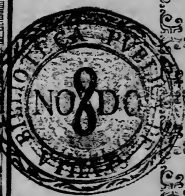
es para el Sr. Don Christobal de funes y Murad

VOTA
ET MOTIVA
DOMINORVM DE REGIO

CONSILIO REGNI
ARAGONVM,

DATA IN PROCESSV D. CHRISTOPHORI
DE FVNES OLIM MVÑOZ SVPER APPREHEN-
SIONE BARONIE DE QVINTO,

*Tam respectu prima sententia diffinitiva lata die 29. mensis
Aprilis, anno 1600. quam respectu confirmationis
eiusdem in dicto processu prolata Die 9.
mensis Maij, anno 1600.*

CVM LICENTIA,

CÆSARAVGVSTÆ, Apud Angelum Tavianum. M. DC.

ET MOTIVA

DOMINORVM DE REGN

CANONICORVM

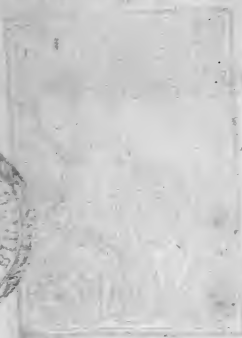
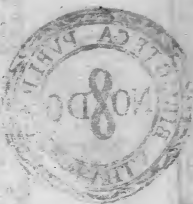
DATA IN SENATU

DE SENATU

IN SENATU

IN SENATU

IN SENATU

Faint, illegible text and markings surrounding the central elements, likely bleed-through from the reverse side of the document.

VOTA ET MOTIVA

PER DOMINOS DE REGIO CONSILIO
REGNI ARAGONVM,

DATA IN PROCESSV D. CHRISTOPHORI DE FVNES,
olim Muñoz super apprehensione Baronizæ de Quinto,

*Tam respectu primæ sententiæ diffinitivæ lata die 29. mensis Aprilis, anno 1500.
quàm respectu confirmacionis eiusdem in dicto processu prolata
die 9. mensis May, anno 1600.*

Vota, & motiva primæ sententiæ.

IN DEI NOMINE AMEN. No-
uerint vniuersi, quòd
anno computato, a na-
tiuitate Domini Mille
simo & sexcentesimo,
die vero connumera-
ta vigesima non^a mensis Aprilis apud
ciuitatem Cæsaraugustæ Regni Arago-
num, & in Camera Regij Consilij inter-
uenerunt EXCELLENTISSIMVS
DOMINVS D. BERTRANDVS
DE LA CVEVA Dux de Albur-
querque, Locumteneas, & Capitaneus
Generalis pro sua Magestate in dicto, &
præsenti Regno, & Magnifici Domini
IOANNES FRANCISCVS TOR-
RALVA REGENS CANCELLA-
RIAM, MARTINVS MONTER
DE LA CVEVA, GAVDIOSVS
AZAYLLA, DOMINICVS
ABENGOCHEA REGII CONSI-
LIARII, ET HIERONIMVS
AGVASCA ETIAM REGIVS
CONSILIARIVS EXTRAORDI-
NARIVS in locis Magnifici Frãcisfi Sã
ctacruz de Morales Regij Cõsiliarij pro
suspecto dati. Coram quibus fuit posi-
tus Processus Don Christophori de Funes
olim Muñoz super apprehensione.
In quo DICTVS DOMINVS HIE-

RONIMVS AGVASCA RELATA-
TOR, ET CÆTERI DOMINI
DE REGIO CONSILIO, ET
DICTVS DOMINVS REGENS
CONCORDES FVERVNT VOTI
ET OPINIONIS, quod att. cont. &c.
tenetur, & debet pronuntiare & manda-
re fieri contenta in propositione Prio-
ris, Maiordomorum, Confratrum, &
Capituli Confratriæ Beatæ Mariæ, Ar-
changelij Gabriëlis, & Beati Nicolai
loci de Vililla prope flumen Iberi exi-
stentis principalium Dominici Motañes,
& Hieronymi Abeña procuratorum.
Necnon contenta in propositione Iura-
torum, Concilij Generalis, & Vniuersi-
tatis, ac singularum personarum vicinor-
um, & habitatorum dicti loci de Vililla
principalium Dominici Montañes, &
Hieronymi Abeña procuratorum respec-
tu iurium in secundo, tertio, quarto,
quinto, & sexto articulis dictæ propo-
sitionis contentorum, cum ohere tamen
soluedi Domino (qui dicitur) dicti loci de
Vililla duos mille solidos jacentes pro
iure herbaj terminorum eiusdem, ac
reservatis eidem domino iuribus depa-
scendi cum suis ganatis, lignandi, & alijs
iuribus & ademprijs vtendi in eisdem,
ac etiam iure locandi, arrendandi, dan-
di, siue concedendi *al ocheno*, omnes &
fin-

singulas hæreditates, quas habet in mon-
 tibus, & terris irriguis eiusdem loci. Et
 respectu iurium in septimo, octavo, &
 nono articulis dictæ propositionis. Cum
 hoc tamen, quod dominus dicti loci
 possit, & valeat locare, arrendare; siue
 ad tributum, *o al quinto*, concedere, &
 dare omnes, & singulas hæreditates, &
 bona, quæ detinet, & possidet in nemo-
 ribus, suis, siue totis contentis in dictis
 articulis, ac etiam ex arboribus, & lignis
 ibidem existentibus scindere quasuis ra-
 mas, *siue enramadas*, easque secum
 ducere, & asportare ad usus sibi benevi-
 sos, ac reservato eidem domino iure ve-
 nandi in eidem. Ac etiam respectu
 iurium in decimo, undecimo, duodeci-
 mo, decimo tertio, & decimo quarto ar-
 ticulis dictæ propositionis, & decimo-
 quinto eiusdem. Dempto tamen quod
 ratione iuris herbagij in eodem conten-
 ti, tenentur solvere dictos duos mille so-
 lidos iacenses, ac ultra prædicta iura
 quinque casica tritici quolibet anno ei-
 dem domino soluenda pro iure transitus
 vicinorū loci de Villilla per flumen Iberi
 mediante quadam nauicula (*Ponton* nun-
 cupata) tenenda bene constructa per di-
 ctum dominū. Ac etiam respectu iurium
 in decimo septimo, decimo octavo, &
 decimo nono articulis dictæ propositionis,
 cum hoc tamen, quod dominus præ-
 dictus possit, & valeat absque incurſu ali-
 cuius pænæ, nec coloniarū rigare suas hæ-
 reditates existentes in terminis locorū
 de Xelsa, & Villilla in omnibus diebus,
 pertinentibus hominibus dictorū loco-
 rum liberè, prout sibi videbitur, cū one-
 re tenendi per homines loci de Villilla
 suis expensis omnes, & singulos pontes,
 (*siue gallipuentes*) necessarios, ac solitos,
 & consuetos in Cequia de Villilla ad ar-
 bitrium hominum eiusdem loci, & homi-
 num loci de Xelsa, & in euentu, &
 casu discordiarū Iustitiarū, & Iuratū loci de
 Quinto iuxta instrumentum apertionis
 dictæ Cequiarū in processu exhibitū. Ac
 etiam respectu iurium in vigesimo ar-
 ticulo dictæ propositionis: cum obliga-

tione tamen, quod in emundatione, seu
 expurgatione Balsa de Roden existen-
 tis in terminis de Xelsa dicti homines
 de Villilla teneantur contribuere.

Nec non etiam contenta in proposi-
 tione Iustitiarū, Iuratorum, concilij, & Vni-
 versitatis generalis, ac singularium per-
 sonarum vicinorū, & habitatorum loci
 de Quinto, tam Infantionum, quàm
 hominum conditionis, & signi seruitij,
 & Infantionum, Iuratorumque, ac ho-
 minum conditionum eiusdem loci prin-
 cipalium Hieronimi de Abeña procu-
 ratoris, respectu iurium congregandi,
 faciendi, tenendi, ac constituendi Con-
 cilium generale simul cum Infantioni-
 bus in rebus, & negotijs gubernationē,
 & regimen generale dicti loci tangen-
 tibus, prout hæctenus consueverunt tan-
 tum, & in alijs liberè, & absolutè sine di-
 ctis Infantionibus, ac etiam respectu no-
 minandi duodecim personas, videlicet
 ab Infantionibus duas ex ipsis, & ab ho-
 minibus conditionis decem ex eis respe-
 ctuè pro constituendo Consilio particu-
 lari, regimineque, & gubernatione
 eiusdem loci, illudque Consilium tenen-
 di, ac dictum locum regendi, & guber-
 nandi, & respectu rerum, ac negotiorū
 requirentium maiorem deliberationē,
 & altiorem indaginem eadem particula-
 riter, & inter se tractandi, conferendi,
 & ad inuicem respectuè resolvendi di-
 ctæ duodecim personæ, videlicet duo
 Infantiones cum Infantionibus, & decem
 homines conditionis cum hominibus
 eiusdem. Illaque sic collata, & resoluta
 inter se respectuè debet executioni po-
 nendi, & tradendi. Et respectu iuris in
 quarto articulo dictæ propositionis in-
 terueniente, & assistente Alcaido do-
 mini (qui dicitur) dicti loci de Quinto in
 nominatione Iuratorum eiusdem faciē-
 da per dictos decem homines conditio-
 nis cum potestate compellendi sic nomi-
 natos ad acceptandum dicta officia. Et
 respectu iurium in quinto articulo dictæ
 propositionis: dum tamen in casu absen-
 tiarū, infirmitatis, aut alterius legitimi in-

pedimenti iustitiæ dicti loci Alcaydus eiusdem possit, & valeat nominare vñ Locum tenentem Iustitiæ ex hominibus conditionis pro exercenda eo tempore iurisdictione dicti loci, & respectu iurii in sexto, septimo, octavo, & nono articulis eiusdem propositionis, cum onere tamen solvendi prædicto Domino septemcentum, & quinquaginta solidos jaccenses singulis annis ratione herbagij dictorum terminorum, ac reservatis eidem Domino iuribus depascendi, lignandi, & alijs adempriiis vtendi, prout hæcenus consuevit in terminis loci de Quinto, ac facultate tenendi vñm currale (sive acampadero) consuetum singulis annis pro suis ganatis absque aliqua contributione, nec solutione alicuius quantitatis. Et respectu iurium in decimo articulo dictæ propositionis, cum facultate tamen per dictum Dominum, aut suos molendinarios, & ministros accipiendi omnem aquam necessariam pro molendino, sive mola aquaria eiusdem existente in terminis loci de Quinto, & rigandi suas hæreditates existentes in terminis de Quinto, & Matamala, ac etiam accipiendi aquam per vñm diem in qualibet hebdomada pro rigandis alijs hæreditatibus terminorum, & pardinz de Matamala, & iure prohibendi hominibus de Quinto, tam Infantonibus, quam hominibus conditionis, & signi seruitij euntibus ad moliendum extra dictum locum in alio molendino, sive mola aquaria sub pæna decem Flotenorum, excepto tamen quòd casu, quo dicta mola aquaria, sive molendinum steterit destructum, aut ob defectum aquæ in eo non moliat, possint, & valeant dicti homines de Quinto vtriusque conditionis ire ad moliendum ad partes, & loca eiusdem bene visa absque incurso alicuius pænz: Ac etiam quòd homines de Quinto terras tenentes Cequiaz dicti loci in casu necessitatis (emularione cessante) possint, & valeant accipere omnem aquam necessa-

riam per dictam Cequiam discurrantem, ac venientem pro rigandis suis hæreditatibus fructus habentibus, & eo casu prohibere molendinario, quatenus non emoliat in dicto molendino dicta necessitate durante tantum. Et respectu iurium in vñdecimo, duodecimo, decimotertio, & decimo quarto articulis eiusdem propositionis, cum hoc tamen, quòd Dominus prædictus possit, & valeat in dictis nemoribus, siluis, aut sotis depascere cū suis ganatis grossis, & alijs iuribus, & adempriiis vti sicut vnus, & quilibet vicinus dicti loci. Ac reservatis eidem Domino in nemore, seu soto maiori tantum iuribus venandi, & quasuis venationes prohibendi, & iure lignandi sub pæna decem Florenorum etiam prohibendi in eodem soto maiori tantum, dempto tamen quòd Iurati loci de Quinto possunt, & valent concedere licentiam, & facultatem hominibus de Quinto scindendi aliquas arbores *Chopos* nuncupatas pro seruitio aliquorum vicinorum, quando hoc videbitur necessarium eisdem, ac etiam aliquas ramas, sive *enramadas*, & quando in dictis nemoribus, sive siluis, aut sotis animalia nō possunt commodò depascere, tollendi quozuis impedimenta, & ligna (*artos nuncupata*) & similiter quando lupi, & aliæ feræ possunt offendere dicta animalia in dictis nemoribus, sive siluis, aut sotis, ac etiam reservato eidem Domino iure, & facultate locandi, arrendandi, seu *al ocheno*, vel *a los drechos*, dandi, & cōcedendi omnes, & singulas hæreditates, quas habet in dictis nemoribus, siluis, sive soto. Ac etiam respectu iurii Macellorū in decimo quinto, & decimo sexto articulis dictæ propositionis, cum onere tamen solvendi dicto Domino terecū solidos Iacenses quolibet anno. Et respectu iurii in decimo septimo, decimo octavo, decimonono, vigesimo, vigesimo primo, vigesimo quarto, & vigesimo quinto articulis eiusdem, dempto tamen, q̄ dñs prædictus possit.

possit, & valeat eosdē homines, & vicinos dicti loci de Quinto scindētes quas uis arbores in hortā de Matamala existentes, & transeuntes per eandē ad abrebandum sua ganata in dicto flumine Iberi prohibere, eosdemq. pignorare, & calomniare: ET DEMPTIS DICTIS IVRIBVS, ET SINE EORVM PRÆ IVDICIO MANDARE FIERI CONTENTA IN PROPOSITIONE D. GARSIAE DE FUNES ET VILLALPANDO principalis Michaelis Passamar, & Martini de la Naxa procuratorū, præfata prius respectiue cautione forali, alijs propositionibus re pulsis, referuatis iuribus referuari suppli cantibus, neutram partium in expensis condemnando. Alia supplicata locum non habere.

Ex eo, & alias recipiuntur prædictæ propositiones modo, & forma quibus supra. Quoniam ex deductis, & probatis in præfenti processu apparet de Domino, possessione, iuribusq. desuper expressis, ac contentis in dictis propositionibus respectiue. Limitantur autem, aut modificantur prout de super, quoniam ex eodem processu liquet, prædicta iura prædictis modificacionibus, reseruationibus, & saluitatibus adiectis, dictis partibus competere, vt sic attentis prædictis, & alijs ex eodem processu resultantibus dicta iura, res, & bona ita adiudicanda fore cōseamus. Prædicta autem iura tenendi dictum Cōcilium generale dictis Iustitijs, Iuratis, Vniuersitatique de Quinto, & Infantionibus eiusdē iuriam, & simul conceditur, atq. eorū recipitur propositio, ac super duodenario consilio, ac particolare dicti loci, quoniā de eius iure, & possessione liquide constat. Nec ex aduerso pro parte Domini talia producta fuerunt, quæ intentionem dicti concilij eneruēt. Nō autē recipitur propositio dictorum Infantionū respectu iurū tenendi Conciliū eorundē de per se, quoniā de eorū intentione legitime non apparet, nisi dumtaxat de facultate quadā congregandi se particulariter, cō-

ferendi, & resoluendi negotia inter se. Vt meritō attentis prædictis, & alijs ex processu resultantibus prædicta iura eisdem sic competere arbitremur.

RECIPITVR AVTEM PROPOSITIO DICTI DON GARSIAE DE FUNES, ET VILLALPANDO, quoniam de eius dominio, & possessione ad obtinendum in hoc articulo aperte constat.

Non autem recipitur propositio Don Christophori de Funes olim Muñoz, quoniam licet verum sit, & fateamur (prout fateamur) dictum Don Christophorū ex expressa Ramiri de Funes testantis voluntate ad bona in suo testamento contenta, & in præfenti processu apprehensa esse vocatum. Cōstat tamen Serenissimū Alphonsum Aragonum Regem Ioanni de Funes eius Vicecancellario loca, & castra de Quinto, Xelsa, Vililla, Alforque, & Matamala cū omnimoda iurisdictione terminis, iuribus, & pertinentijs vniuersis pro pretio decem & septem mille Florenorum auri Aragonum, & resti ponderis, mediante tam en retrouendendi pacto, iureq. luedin pro consimili pretio sibi, & suis successoribus reseruato vendidisse, quibus quidem decem & septem mille Florenis fuerunt (propter nonnulla seruitia dicto Domino Regi per Ramirū de Funes dicti Ioānis emptoris filiū præfata, & impensa) alij quinq. mille & centum Floreni auri superadditi, sicq. vniuersum, & verum pretium dictæ venditionis viginti duo mille, & centum Floreni auri Aragonum fuit effectum. Post modumq. Serenissimum Regem Ioannem dicti Serenissimi Alphonsi Regis fratrem, & successorem, propter alia nō nulla seruitia per Ioannem de Villalpando Regiæ domus Præpositū, siue Maiordomum, maritumque Contessinæ de Funes (dicti Ioannis emptoris filix) quæ dicta loca simul cū eius viro detinebat, & possidebat, & a quibus Don Garsias de Funes, & Villalpando, ius, & causam habet (præfata superiori facti narratio-

ne præhabita) regiam quandã gratiã, & concessiõnem in hæc verba fecisse. Nos vero respectu habentes ad grata, & accepta seruitia, quæ vos dictus Maiordomus noster nobis præstitit, & quotidie præstare non desinitis circa nostrum seruitium die, ac nocte indefesse desudando de certa sciencia, & consulte, gratiose liberamus, absoluiimus, & quitamus vos dictos coniuges, & vestrum quemlibet, vestrumque, & cuiuslibet vestrum successores, & prædicta castra, & loca, & alia prædicta dicto Ioanni de Funes vendita à prædicto onere iuris ca luendi in prædictis, aut circa prædicta pertinenti, aut pertinere debenti, et dictum ius luendi nobis cõpensens, aut cõpetere potens in prædictis; aut circa ea cõ præsentis carta perpetuo valitura transferimus in vos dictos coniuges, & vestrum quemlibet, eaq. vobis gratiose donamus, volentes &c. Ex quibus verbis in principio relatis, ibi. (Nos vero respectum habentes) deduci videtur Serenissimum Regem Ioannem personã Ioannis de Villalpando, & eius seruitia contemplasse, ac in eius consequentiam eius vxoris Contesinæ, suorumque hæredum, & successorum, atq. ita in huiusmodi gratia prædicti Ioannis Villalpando seruitia, & merita tantam causam principalem, & immedia tam consideranda esse, ea que dictæ concessioni causam dedidit. Cum in omnibus causis id debeat obseruari, quod vbi personæ conditio locum facit beneficio, ea deficiente beneficium quoq. cessare debeat, & sic ad eius utilitatem interpretandum sit, maxime seruitiorum, aut meritorum facta mentione; quo casu etiam si adijciatur verba; propter quæ concessio solet realis censeri, propter merita censetur personalis. Cum ergo Serenissimus Rex respectum habens ad grata, & accepta seruitia, quæ Ioãnes de Villalpando eidem præstabat, & quotidie præstare die, ac nocte indefesse desudando non desinebat, huiusmodi gratia fecerit, personale potius, quã realem censendam arbitramur, vt ita non obstat Dominum Regem dixisse liberare castra, & loca. Cum illa etiam rea-

lis liberatio in consequentiam personarum, quarum gratia, & contemplatione facta fuerat, adiecta videatur, per sonalique contemplatorum sequi, & ad eorum tantum utilitatem protendi debeat. Ex quatione dicendum putamus verba, liberamus; absoluiimus; & quitamus vos dictos coniuges, & vestrum quemlibet, vestrumque; & cuiuslibet vestrum successores cum in coniugum fauorem prolatis prolati, secundum materiam subiectam, rei que qualitatem personis contemplatis coherentem interpretandã esse. ita vt ex prædictis verbis in supradictorum (vt dictum est) fauorem prolatis translatio iuris luendi in dictos coniuges induta videretur. Quia cum coniugum, & suorum successorum fauore fuerint concessa eis, & non alijs prodesse debere rationis scriptæ interpretæ passim docent, tam in rebus & iuribus liberantibus, & absoluentibus iam a cõ competentibus, & acquisitis, quã cõpetere valentibus, & acquirendis: Cum alias liberationis, & absolutionis beneficium ad Ramiri vinculantis hæredes, seu successores (quos dictus Rex non est contemplatus) extenderetur: immo eorum lucro & utilitati, Ioannis vero, & Contesinæ damno, & incõmoditati cederet. Quo fit, vt verba (successorum) de Ioannis, & Contesinæ successoribus intelligenda videantur, non vero Ramiri, quibus Serenissimus Rex prospectum esse noluit, nec de eis verisimile est cogitasse præsertim cum nulla adesset in Ramirum gratificationis causa, & propter eius seruitia iam eidem alij quinque mille, & centum Florenũ pretio primæ venditionis fuerint superadditi, vt in eadem Regia concessione expressè enarratur. Nihil enim referret, quod prudētissim⁹ Rex à seruitijs eius Maiordomi esset exorsus si Ioannis cõmodo, & utilitati nõ prospiceret, & si temporali utilitati pro iure viduitatis iuxta leges patrias competere valenti tantum esset cõsultus, multo minori fauore, & gratia ei esset succurrum, quã hæredibus Ramiri. Cui hæc

illud viduitatis ius Contesina vxore præ mortua eidem Ioanni superstiti, & ad alias nuptias non consolanti tantum cōpetere posset, ac tandē eius morte finiretur, nec ad eius successores transiret, ius verò Ramiri hæredibus competens durabile, ac perpetuū in omnes eius successores deriuaretur, & ita totum beneficii pondus, & emolumentū ad Ramiri successores (de quibus verisimiliter nō fuerat cogitatum) deuolueretur, Ioannis verò, & Contesinæ hæredes (p æsertim extranei) liberalitatis regis expertes, & eius com modo orbati omnino remanerent, quod quàm absolum sit, & à Regis, & à Ioannis de Villalpando, & Contesinæ mentibus alienum, nemo est qui non videat At vbi supradicta non ita se cure procederent (prout procedunt) sed sollicitam quandam dubitationem pate rentur, ad sunt verba translationis expressa, quæ difficultatem omnem submouere ac subducere videntur. Ita enim imm-diate inquit Rex, & *dictum ius luendi nobis competens, aut competere potens in predictis, aut circa ea cum presenti carta perpetuo vilitate transferimus in vos dictos coniuges, & vestrum quemlibet, eaque vobis gratiose donamus.* Si igitur prædicta verba exactè (vt decet) perpendantur, & considerentur, non de extinctione, sed potius de iuris translatione in fauorem Ioannis, & Contesinæ, & suorum intelligenda, exponendaq. censemus. Prudentissimus enim Rex ius suum in coniuges transtulit, non ergo præmissa verba liberatoria in Ramiri, & suorum successorum commodam, & vtilitatem intelligi possunt. Maxime attentis verbis, & *dictam ius luendi nobis competens, aut competere potens in predictis, aut circa ea, cum presenti carta perpetuo vilitate, transferimus in vos dictos coniuges, & vestrum quemlibet, eaque vobis grati se donamus.* Si ergo per verba liberatoria in principio prolata liberatio statim, & incontinenti fuerat acquisita, non regi exinde ius cōpetere poterat, & tamen iura eidem competentia in Ioannem, Contesinam, &

suos transtulisse apparet: vt sic necessariò fateamur regis voluntatem expressam videri circa cessionem, & translationem, cum expressis verbis in coniuges, & eorum quemlibet prædictum ius transferatur. Non enim obstant verba liberatoria superius expressa. Cum hæc & alia inter se comparabilia sint, liberatioq. cū cessione, & è cōtrario concurrere possint, vel diuersis respectibus, vel respectu diuersarum personarum, aut cōtra diuersas personas. Liberatio enim simul cum cessione adiuncta, si nihil aliud impediatur, (prout in presenti nō impedit) potius exemptionem à iudicio creditoris liberantis, quàm totalē obligationis extinctionē inducere videtur. Præcipue autem si contra diuersas personas, fiat (vt in presenti) cum liberatio in fauorem Ioannis, Contesinæ, & suorum successorum tendat, cessio verò, seu translatio etiam in eos, sed contra Ramiri successores si oportuerit, seu quoscumque alios bonorum possessores fiat. Ideo euius dixit dominus REX, *transferimus in vos dictos coniuges, & vestrum quemlibet* ergo non in Ramiri successores, sed contra eos, qui in castris, & locis essent successuri Quod vt enixius ostenderet, addidit. *Cum presenti carta perpetuo vilitate,* quasi in hoc ostenderet, omnem eius voluntatem, & dispositionem ad hunc finem dirigere voluisse, vt ius suum in donatarios, vel cessionarios vtiliter cederet, atque transferret. Quod in verbis liberatorijs non expressit, quasi actum hunc principaliter agens, neruoque, & vires vniuersæ suæ concessionis huc cōijciens. Quod fieri potuisse non dubitamus. Cum quicquid in solutione, & acceptilatione doctores nostri dixerint, in liberatione tamen (cui cessio facta in continenti adiuncta est) eorum dicta nō procedant, imo eadem modificari, restringi, & cum cessione coniungi, & ad tempus, causas, & personas ex liberantis, seu concedentis mente & voluntate limitari possit maxime in hoc regno in quo (cum cartæ standum sit) de iuris, seu rationis

rationis scriptæ impossibilitatibus non curamus. Quod autem dominus Rex translationem facere voluerit, etiã suadetur, ex eo quod libere, potenter, irrevocabiliter, & pleno iure coniuges dicta bona possidere voluerit. Quod iure luedi extincto, & non translato impossibile est fieri. Cum mortua sine filijs Contesina (prout decessit) ad alios in testamēto Ramiri vocatos bonã peruenirēt, vt etiam apud Ioannem de Villalpando, si autē Contesinam moreretur, vel si super uivret, & ad secundas nuptias conuolasset, nihil remaneret contra Regis uoluntatem, & intentionem. Quod etiam ex alia eiusdem gratiæ clausula manifeste deducitur, in qua dicitur, quod concedit supradicta Ioanni, & Contesinæ, *prout melius dici, scribi, intelligi, aut excogitari possit ad omnem eorum, & suorum, bonum, & sincerum intellectum.* Si autē per concessionē extinctio esset inducta, non hoc melius intelligi, aut excogitari posse in eorum fauorem diceremus, sed nihil peius contra dictos cōiuges dici, aut scribi potuisset. Vt ergo ad augmentū inducta diminutionem non operentur, & fauores in odia, aut commoda in damna non conuertantur, necessariò translatio nem potius, quàm extinctionem inductam fatendum est. Imò ubi uerba regiæ concessionis dubia, & obscura esēt, an extinctionem iuris luendi, vel illius translationem inducerent, potuit etiam ex postfacto Serenissimus Rex eius intentionem, & uoluntatem declarare. Quod factum esse in epistola obseruatoria in processu exhibita clare liquet. In qua non semel, sed pluries; geminatisq; uicibus, se donationem, & gratiam iuris luendi Ioanni, & Contesinæ fecisse expresse profitetur. Inquiens, & asseuerās.

e por las causas en aquel contenidas ayamos fecho donacion, gracia, e merced al Magnifico Consellero, e Mayordomo nuestro Mosén Juan de Villalpando, e Contesina de Funes muller suya, de quien se dice ser la Villa, e Baronia de Quinto, perpetuamente del ius luendi a nos, e a nuestra Corona, e patrimo-

nia Real plena iure perteneciente, &c. Quod nobis (etiam si in dubio uerisaremur) ita admittendū, & declarandum ex supra dictis uidetur. Quia quando scriptura se habet ad plures interpretates formas, ea accipienda, in spiciendāq; est, quæ habet plurimū humanitatis, & ad quam nobis ratio naturalis impellit: vt magis menti, & uerbis, quã solis uerbis seruiendū, standūq; sit. Quæ omnia confirmantur ex obseruantia subsequuta, & ex cōmuni intelligētia partium, aduocatorū, & iudicū, qui de hac re hæctenus tractauerunt. Quia (vt omitteremus quid Serenissimus Rex Ioannes intellexerit, cum id satis abunde appareat, & in superioribus dictum sit) in Ioannem tamen de Villalpando, & Contesinam eius uxorem, ius luendi translatum esse pro constanti habuerunt, cum certificati de Ramiri uinculis (quæ ignorare non poterant) uidentes se filijs orbatos, ac forsitan credentes sibi ipsis, tanquam breuī manu luitionē facere licuisse, ex cōmuni uoto in Franciscum de Villalpando dicti Ioannis filium, & Beatricem de Funes filiam Ludouici Muñoz præfatæ Contesinæ ex sorore septem, de huiusmodi bonis, tanquam liberis, cum uinculis tamen multis, & substitutionibus disposuerint, vt ex donatione per eosdē facta die ultimo mensis Maij millesimi quadringentesimi septuagesimi quarti, & alijs documentis in processu exhibitis clare liquet. Idē etiam senserunt Alduntia, & Catherina de Funes, similiter Ramirus, Franciscus & Ludouicus Muñoz fratres in Ramiri primi testamento ad successiōnem uocati dum inter eos ex vna, Franciscū de Villalpando, & Beatricem de Funes cōiuges partibus ex altera, fuit quædam sūper solutione pretij luitionis concordia inita. In qua sæpius, & expresse fatentur ius luendi ad dictos Franciscum, & Beatricem, tanquam Ioannis, & Contesinæ successores, pertinere, vt ex tenore concordiæ factæ in anno millesimo quadringentesimo septuagesimo octauo (in processu exhibitæ) manifeste apparet.

Ac postmodum pro luitionis pretio recuperando huiusmodi bona apprehenderunt. Idem etiam, & Michael Muñoz sensit, cum in fauorem don Garfiaz de Funes, & de Villalpando moderni Don Garfiaz proau luitionem concesserit die septimo mensis Octobris anni millesimi quingentesimi decimi octaui. Idque ipsum in anno millesimo quingentesimo quadragesimo octaui iudices senserunt. Et qui à communi aliorum voto recessit, ex eo motus fuit, quod reemptio que allegabatur deficientibus (vt ipse dixit) qualitatis requisitis fuit facta. Et quia legitima, tam ex eadem, quam ex sententia arbitrari (tunc in processu exhibita) apparebat exceptio. Quasi sentiens ius luendi translatum esse, vt ex eorum motiuis constat, & deprehenditur. Ac tandem Rodericus Muñoz confirmauit, cum die sexto mensis Aprilis millesimi quingentesimi sexagesimi tertij in fauorem Don Antonij de Funes, & de Villalpando etiam luitionem fecerit. *Quæ* cum ita sint, maximè ad verba regis gratiæ interpretanda conducunt, vt dicamus, quasi per manus traditum in ea nõ iuris luendi extinctionem, sed translationem contineri. Accedente præsertim tanti temporis possessione, quæ plus quam centum, & quadraginta annorum numerum transcendit. Apparet ergo ex prædictis virtute cessionis, seu translationis per Serenissimum Regem Ioannem in dictorum Ioannis, & Contesinæ, & suorum fauorem factæ, bona in prædicti processu apprehensa per Don Garfiaz prædecessores (& a quibus ipse ius, & causam habere dignoscitur) legitime fuisse reempta, & ex principijs attractiuis, ad eos (sicut ad dominum Regem si ius suum luendi non cessionisset) huiusmodi bona libera esse reuera.

Nec supradictis obstant, quæ in contrarium allegantur, Quia licet eis in superioribus videatur responsum, & satisfactum. Ex professio tamen faciendum esse arbitramur. Non enim obstant, nec refragantur verba (*liberamur, absoluiamus,*

et quitamus) quæ sui natura extinctionem obligationis operari pro parte dõ Christophori contenditur. Id enim (vbi verum esset) procedere posset, quando simpliciter, absolute, & de per se dicta verba prolata essent. At vbi simul cum eisdem alia cessionem, seu translationem inducentia, & significantia coniunguntur, tunc ex coniunctione cessionis, siue mandati directarum cum dicta liberatione præsumitur liberatio facta animo eximendi a iudicio liberantis, non verò obligationis tollendæ. Cum iste animus cum tali cessione non se compatiatur. Ac etiam dicta verba recipiunt declarationem ex causa cessionis secundum materiam subiectam, & ex voluntate concedentis restrictionem, limitationemque ad certas personas admittunt. Cum ergo propter seruitia Ioannis de Villalpando huiusmodi gratia fuerit concessa, vt in dicta gratia regia, & in litera obseruatoria, ibi, *por los causas y razones en el contenido, &c.* continetur, ex huiusmodi causa interpretationem accipere debet, & ita ad personas contemplatas, Ioannem scilicet, & Contesinam coniuges, suosque successores accommodanda videtur. Cum enim obligatio iuris luendi passiva in omnibus Ramiri successoribus reperiretur, & successiua esset liberatio ex causa mentorum in vnum collata, alijs prodesse non debet, etiam si in rem concepta sit. Cum tunc demum omnibus talia facta profint, quatenus pascificentium intersit, nisi aliud actum esset. Duo ergo Serenissimus Rex dixit. Primum, quod liberabat coniuges, & suos a iure luendi, ita vt contra eos non posset per aliquem exerceri. Alterum, quod dictum, idemque ius in eosdem transferebat, & gratis donabat, vt illo (tanquam Regis cessionarij) contra quoscunque bonorum possessores vti possent. Et quod dicitur cessionem cum solutione, acceptatione, aut liberatione incompatibile esse, procedit, quando solutio fit nomine ipsius debitoris, contra quem fit cessio, aut etiam acceptatio, seu liberatio dirigitur in fauorem eius.

ciusdem contra quem cessio impetratur. Nos autem versamur in diuerso casu, in quo liberatio, & absolutio fit respectu personarum Ioannis, & Contessinae coniugum, & suorum successorum, cessio verò, seu translatio in eorum fauorem, & contra Ramiri vinculantis successores, aut quoscumque alios detentores, ad quos bona possent peruenire. Cui enim essent possessores maioratus, iusque suum esset eorum morte periturum, cauendum sibi putarunt de translationis remedio, vt ita ipsi, seu saltim eorum successores (litione subsequuta, vel per retentionem) liberè potenter, & irreuocabiliter, & pleno iure dicta bona possiderent. Imo etiam, vbi cessionis pactum liberationi præcedenti omnino repugnaret, (quod non videmus) ex cessione, seu translatione in aliam speciem contractum ipsum transijisse dici posset, valeretque magis vi pacti, quàm liberationis, seu acceptilationis. Denique in liberatione Serenissimi Regis (de qua nos agimus) longe aliud, quàm in solutione, & acceptilatione statuendum, & obseruandum esse censemus. Cum inter hæc in operando effectu & eorum (prout dictum est) maxima sit differètia, a Doctoribus nostris sæpissimè cõsiderata. Quibus addendum putamus actionem etiam extinctam ex voluntate Serenissimi Regis donantis, quæ sola actum illum regebat, & gubernabat, reuiuiscere, renasci, ac resurgere potuisse, vt sic verba liberatoria nihil translationi obstare dicendum sit, Nec alia verba (& absque

aliquo nexu, & obligatione iuris luendi) in aliquo refragantur, nec obfistunt. Quia (si bene ea perpendantur) id significant, vt Ioannes, & Contessina, suiq, successores prædicta bona retrovendere non teneantur. Ipsi enim non poterant pretium venditionis offerre, nec bona redimere, sed tantum per Regem ad reuendendum ante donationem dicto pretio oblato compelli. Tollitur ergo per ea verba nexus, & obligatio iuris luendi, seu retrovendendi, non tamen hoc obuiat, quominus illud idem ius in eos, contra quoscumque alios cedi, transferri, aut donari possit. Quibus omnibus diligèter inspectis, matureque consideratis, & alijs ex præsentis processu resultantibus, ita propositiones prædictas esse recipiendas, iusque partibus dicendum, tribuendumque censem, & arbitramur. Aliorum autem propositiones non recipiuntur. Quia non probarunt, nec publicarunt, nec de eorum iuribus legitimè apparet.

Sig † num mei Marci Antonij de la Roya. S. C. & Regiæ Magestatis Scribæ mandati, ac Notarij publici per totam terram, & dominationem suam, qui huiusmodi vota, & motiua à libro, siue Registro Regij Consilij Ciuilibus Regiæ Audientia: præsentis Regni Aragoniæ, vbi continuata existunt, manu aliena scripta, & cum dicto originali libro, siue Registro bene, & fideliter comprobata extraxi. In quorum fidem, & testimoniũ præmissorum meo solito signo signaui.

L A V S D E O.

VOTA ET MOTIVA

SECUNDÆ SENTENTIÆ

CONFIRMATORIÆ.

IN DEI NOMINE AMEN. Nouerint vniuersi, quòd anno computato à natiuitate Domini Mille simo & sexcentesimo, die vero connumerata nona mensis Maij apud ciuitatem Cæsaraugustæ Regni Aragonum, & in Camera Regij Consilij interuenerunt EXCELLENTISSIMVS DOMINVS DON BERTRANDVS DE LA CVEVA Dux de Alburquerque, Marchio de Cuellar, Comes de Ledesma, Locumtenens, & Capitaneus Generalis pro sua Magestate in dicto, & præsentì Regno, & Magnifici Domini IOANNES FRANCISCVS TORRALVA REGENS CANCELLARIAM, MARTINVS MONTER DE LA CVEVA, GAVDIOSVS AZAYLLA, DOMINICVS ABENGOCHEA REGII CONSILIARII, ET HIERONIMVS AGVASCA ETIAM REGIVS CONSILIARIVS EXTRAORDINARIVS in locù Magnifici Frãncisci de Sanctacruz, & Morales Regij Cõsiliarij pro suspecto dati. Corã quibus fuit positus Processus Don Christophori de Funes olim Muñoz super apprehensione. In quo DICTVS DOMINVS HIERONIMVS AGVASCA RELATOR, ET CÆTERI DOMINI DE REGIO CONSILIO, ET DICTVS DOMINVS REGENS CONCORDES FVERVNT VOTI ET OPINIONIS, quòd attentis, contentis tenetur, & debet pronuntiare. ET NON OBSTANTE REVOCATIONE RESPECTIVE SUP-

PLICATA, QVÆ LOCVM NON HABET, STARE IN PRONUNTIATIS. Dempto, quòd debet mādare fieri cõtenta in propositionibus respectiue Iuratorum, Concilij, & Vniuersitatis loci de Villilla principalij Dominici Montañes, & Hieronimi de Abeña procuratorù respectu iurij in quarto, quinto, & sexto articulis suæ propositionis contentorum, & Iustitiæ, Iuratorum, Cõcilij, & Vniuersitatis loci de Quinto principalij dicti Hieronimi de Abeña procuratoris respectu iurij in septimo, octauo, & nono articulis suæ propositionis cū oneribus, ac modificationibus in sententia de super lata contentis. Ac etiã seruatis Domino (qui dicitur) dictorum locorum iuribus depascendi, lignandi, & alijs adempriuijs vtendi, prout hactenus consuevit in eorum terminis, tanquam vicino eorundem. Ac respectu iurij in decimo articulo eiusdem propositionis hominum de Quinto, modis, & formis in dicta sententia contentis. Sublatis tamen, ac demptis ex ea illis verbis (*fructus habentibus*). Ac etiam respectu iurij in vndecimo, duodecimo, decimotertio, & decimoquarto articulis dictæ propositionis de Quinto, prout in dicta sententia continetur. Excepto tamen, quòd dominus dicti loci possit, & valeat prohibere sub pœna decem Florenorum homines loci de Quinto, & quosuis alios lignantes in nemore, silua, seu soto maiori existente in terminis de Quinto, ligna dumtaxat de Salz, Chops, Artos, & quosuis arbores magnas, siue grandestantum, nisi in casibus, ac modis, & formis in dicta sententia de super expressis, & contentis, quascunque pronuntiationes in contrariù factas reuocan-

cando, alia supplicata locū non habere. Ex motiuis per eos desuper præstitis. Ac etiā ex eo, & alias iura depascendi, lignandi, & alia adempriua modificantur domino dictorum locorum, tanquā vicino eorundem. Quoniam ex deductis, & probatis in dicto processu constat dictum dominum in præmissa qualitate dicta iura possedisse, & tenuisse, omisso quod pro eius parte in articulis suæ replicæ centesimo decimoquinto, & vndecimo Hieronimi Bayle sui valitoris deducitur, & articulatur respectu loci de Quinto præmissa iura eidē in dicta qualitate competisse. Tolluntur autem, & amouentur verba, *fructus habentibus*, a dicta sententia. Quoniam iustificenter, & apte prouisum existit, per ea quæ in dicta sententia existunt, atque procedūt emulatione cessante. Quæ verba, *fructus habentibus*, si adderentur in dicta sententia, tolleretur hominibus de Quinto iura rigandi suas hæreditates pro eis feminandis, prosciendendis, atque iterandis. Quod vere acta, & vulgo *para barbechar, barbechos* appellantur. Actandem iura prohibendi sub pœna decem Florenorum contra lignantes in nemore, seu foto, aut silua maiori tantum ligna de Chopos, Salz, Artos, & arbores magnas, siue grandes in eodem existentes eidem domino conceduntur. Quoniam tam per deducta per eum in articulo centesimo decimo octauo suæ replicæ, & in decimo quarto Hieronimi Bayle sui valitoris, quam in decimo nono replicæ hominum de Quinto apparet dictū ius (vltra ea quæ in dicta sententia continentur) dicto domino competere. Respectu autem domini dictorum locorum, & superioris suorum terminorum ideo Don Garfía proposito recipitur. Quoniam ex deductis, & probatis in præsentis processu constat, eundem dominum, & possessorem esse in vim possessionis, & titularum in processu contentorum, & deductorum: vt merito attentis prædictis, & alijs quam plurimis ex præsentis processu resultantibus, ita de-

clarandum fore, & esse arbitremur, & censeamus, non solum respectu dictorum iurium, sed etiam causæ principalis, & receptionis propositionis dicti Dō Garfía, nō refragantibus, quæ pro parte Don Christophori de Funes olim Muñoz obijciuntur, asserentisq. ex prohemialibus Serenissimi Regis Ioannis donantis verbis, ibi, *Nos vero respectum habentes ad gratia, & accepta seruitia, &c.* non causam finalem, sed impulsuam regie concessionis, & largitatis inductam fuisse, præsertim cum & tale beneficium bonis quoque concessum fuerit. Quo casu tanquam reale non solum hæreditibus Ioannis de Villalpando, & Cōtesine de Funes respectiue, sed etiam Ramiri de Funes (vinculo eadem bona afficienti) successoribus, & descendentibus comunicatū fuisse, ac proinde donationē talē non remuneratoriā, sed simplicē extitisse. Nam vltra quod indignū est dicere, beneficium tam reale esse, quod ex eo Serenissimus Rex successoribus Ramiri velit consultum fuisse, cum mētem suam ad Ioannem, & Contesinam, eorumq. hæredes direxerit. Constat sane de bonis ipsius eundē eo respectu causisse, quo bona ipsa personarum cōditionem sequuntur, vt eo titulo, & causa quibus personarum liberatio inducebatur, eodem iure, & modo bonorum quoque libertas commensuretur. Nec quod de causa impulsua concessionis dicitur intentioni Don Christophori suffragatur. Cum apud nos haud dubiè constet, non minus principaliter, quin potissime ex finali mentis proposito ad tam concessionem in eundem, dominum Regem motum fuisse. Maxime inspectis, perpēsisque tum relatis verbis concessionis, cum etiam alijs in dicta Litera Oberuatoria expressis, ibi, *por las causas en el con tenidas*. Ex quibus inspecta præsertim repetitionis natura, consonat, vt causam formalem, & necessariam (sicq. finale) productam dicamus. Idque quam maxime probabile nobis videtur, cum Principi cōcedenti in Litera Oberuatoria absque

absque aliqua causæ expressione sufficeret dixisse, se in dictos Ioannē, & Contessinam donationem contulisse, nec si causa illa finalis nō esset, tam ex professo, & serio exprimēda videbatur. Quia tamen eam talem princeps æstimauit, effectum fuit, vt ab eo nominatim exprimeretur, ne aliās quod in animo gratioso, consultè, & cordatè, ac ex finali proposito gerebat, non exprimendo pro ommissio habitum esset, cum secundum regulā rationis scriptæ, quæ speciali nota dignā sunt, nisi exprimantur, pro neglectis haberi soleant. Ac subsequenter præmissorum vigore conuincamus, ex prædicta Ioannis de Villalpando meritum præcipua ratione, & finali causa Principem nostrum motum fuisse, præsertim in hoc Regno, vbi standū esse cæteræ Fori, & obseruantia proclamat. Nec ex verbis *gratioso donamus*, in contrariū argui potest. Cum dominus Rex non rependere merita, & seruitia Ioannis de Villalpando potuisset, & tamen remunerando gratiam quādam, & liberalitatem

eundem fecisse dicendum est. Ac consequenter ex præmissis, & alijs meritò conuincamus, Principem tali ratione motum, non impulsivè, sed finaliter pro donatione in fauorem Ioannis, Contessinæ, & suorum liberali, gratiosoq. animo censuisse. Vt sic iure optimo sententiam pro Don Garfia de Funes, & de Villalpando aliās prolatam, nunc quoque confirmandam arbitremur.

Sig † num mei Marci Antonij de la Roya. S. C. & Regiæ Magestatis Scribæ mandati, ac Notarij publici per totā terram, & dominationem suam, qui huiusmodi vota, & motiua à libro, siue Registro Regij Consilij Ciuilis Regiæ Audientia præsentis Regni Aragonū, vbi continuata existunt, manu aliena scripta, & cum dicto originali libro, siue Registro bene, & fideliter comprobata extraxi. In quorum fidem, & testimoniū præmissorum meo solito signo signaui.

L A V S D E O!

Don Phelipe por la gracia de Dios, Rey de Castilla, de Aragon, de las dos Sicilias, de Hierusalem, &c.

ON Ramon Cerdan Cauallero, del cõsejo de su Magestad, Regente el oficio la general Gouernacion, y presidente la Real Audiencia por su Magestad, en el presente Reyno de Aragon: Al amado de su Magestad Lorenzo de Robles impresor de libros, vezino de la ciudad de Caragoça. Por quanto presidiendo en este Reyno por su Magestad el Illustre Duque de Alburquerque: por parte de don Garcia de Funes y Villalpando, cuya dize ser la varonia de Quinto, le fue suplicado para cuitar costas, gastos, y proligidades, le concediẽte licencia, permiso y facultad, para poder imprimir las allegaciones y sumarios, tocantes al negocio de la aprehension de dicha Baronia, pendiente en la Real Audiencia deste dicho Reyno: y hauiendo remitido el dicho Duque de Alburquerque al Doctor Gaspar Ioan de Ortigas, entonces del consejo criminal de su Magestad en dicho Reyno, que viesse y reconociesse los dichos sumarios y allegaciones, y si hauia alguna cosa porque no se deuian de imprimir: y hauiendo lo hecho el dicho micer Ortigas con mucho cuydado, hizo relacion dello, y que se podian muy bien imprimir, y dar licencia que para ello se suplicaua, por no hallar cosa en dichos sumarios y allegaciones que lo impidiesen, y assi se dio y concedio a vos dicho Lorenzo de Robles la dicha licencia, aunque no se despacho en forma, y assi a vuestra suplicaciõ nos haucmos dado y cõcedido las presentes en la forma q̃ se acostõbra, y cõforme al estillo desta Real Audiencia. Por las quales y su tenor, de nuestra cierta ciencia, y Real autoridad, deliberadamente y consulta, damos y concedemos licencia, permiso y facultad, para que vos, o quien vuestro poder tuuiere, y no otro alguno, podays imprimir y hazer imprimir los dichos sumarios y allegaciones que el dicho micer Ortigas vio y reconocio: que han sido hechas y ordenadas las dichas allegaciones por el Doctor Miguel Santangel. Proueyendo y mãdando que vos y no otro alguno pueda imprimir ni hazer imprimir los dichos sumarios y allegaciones: y todas las demas tocantes a dicho negocio, q̃ cõ firma, o rubrica de alguno de los Doctores del Real consejo desta Real Audiencia nos fueren entregadas, sopena de perdimiento de los moldes, y de lo que se huuiere impresso, y otras penas por Nos arbitraderas: con esto empero, que en todas las impresiones que se hizieren se haga mencion desta nuestra licencia: mandando a qualesquier Iuezes, y oficiales, mayores y menores, y otros qualesquier ministros, vassallos, y subditos de su Magestad, so incurrimiento de nuestra indignaciõ, y yra, y en pena de mil florines de oro de Aragõ, que no hos pongan impedimento en lo sobredicho, si la gracia de su Magestad les es cara, y en dicha pena no deslean incurrir. Dat. en Caragoça a doze dias del mes de Mayo del año cõtado del nacimiento de nuestro Señor Iesu Christo, de mil quinientos nouenta y ocho.

Don Ramon Cerdan
Gouernador de Aragõ.

V. Galuan Assessor.

Dominus Regens officium generalis Gubernationis
mandauit mihi Didaco Michaeli Malo, uita per
Ioannem Lupum Galuan ordinariũ Assessorem;

In diuersorum Regen. offi. gene. Guber. Arag. primo. fol. 98.

A 109 / 119

UNIVERSIDAD DE SEVILLA

600149675

